

Ýetmişdörtlükde irkilseň.../ hekaýa

Category: Hekaýalar, Kitapcy, Sözler

написано kitapcy | 24 января, 2025

Ýetmişdörtlükde irkilseň.../ hekaýa ÝETMIŞDÖRTLÜKDE IRKILSEŇ...

Jöwza.

Ýetmişdörtlük.

Ugrajak-ugrajak-da.

Günüň ne eýläk, ne beýläk pursady bolandygy üçin, ýolagçy seýrek.

Halys lüti çykyp gelyän gyz, ýüzüniň ugruna awtobusa girip gitdi.

Güzaýdaky boş orunlaň birine ýerleşdi.

Kellesini aýna ýaplady.

Ymyzgandy...

Awtobus näçe emaly ugrasa-da, löňküldewükde az-maz silkindi.

Bimazalyk tapan gyz, gözünü açalak-ýumalak edip, töweregine nazar aýlady.

Gapdalyndaky orunda, ýüz-keşbinden-ä özi bilen ýaşytdaşrak görünýän bir ýigdiň oturandygyny gördi.

Özem ol, nämüçindir, çakgyň çüýi deý içiňden geçip gelyän garçgaýbakys gözlerini jüýjerdip, oňa siňňitli seredýär.

Gyz muňa birhili boldy.

“Äý, bü-de bir tiktokçy bisum pikaperlerden ylham alyp, peşewi

depesine urup ýören, çylkasyz süwümsiziň biridir-dä!” diýen, çyn ýürekden däl-de, öz-özünü köşeşdirmäge niýetlenen, kiçi dilden bärdäki oýlanma bilen ýüzünü terse sowdy.

Emma, beýdeni bilen ünsi sowulmady.

Dagy nä?

Kim-de bolsa bigäne biri ýeňseçukuryňda siňek şapalaklajak ýaly bolup, çişerilip otursa, senem şony mese-mälim duýup otyrkaň, ünsüň sowlarmy diýsene?!

Gyz, demsaly, gaýratyny jemläp, içinden özüne meçew berip oturdy-da, birdenem ýalta bärisine bakdy.

“Nä seredýäň? Ejeňi ýa bajiňy gördüňmi?” diýmekçi bolan sözlerini, soňky pursatda birneme ýumşagrak jümlä çalyşmaga ýetişdi:

-Näme seredýäň? Tanajak bolýaňmy?

-Jykk,-diýip, bihaýa oturdaşy henizem oňa mäzerilip oturmasyny bes etmän, göwnübir jogap gaýtardy.

Onuň bolşy gyzyň hasam çetine degdi:

-Näme “jykk”? Ýa nä, sorag berlende düzüwje jogap gaýtarmany ejeň-kakaň öwretmedimi?

-Öwretdi.

Şol bir biperwaý bakys.

Parhsyz äheň.

-Öwreden bolsalar nä, ibaly jogap bermiýäň, hä?!

-“Jykk” diýdim-ä.

-Nä: “jykk” diýeniňden jogap bolýamy?

-Howwo.

-O nähili “howwo-aý”?

-“Howwo” bolsa “howwo” bor-da. Nä dagy, “howwaňam” nähilisi bolar ýaly, “howwo” diýilýän zadam sort-sortmy?

Garaçygyna jikermegini ýekeje pursadam kesmeýän bi bihaýaň bolan bolşy, gyzyň janyna batdy.

Ol:

-Sen-ä wara, barypýatan sammygyňam “kançita” diýilýän gömüginiň biri ekeniň-le! Ýa-da wäpşe tükenen ku-kuw bolaýmasaň...-diýip, eşidiler-eşidilmez hüňürdedi. Süýem barmagyny çekgesini eltip, eýläk-beýläk towlady. Soňam: “Özüňem göwnüme bolmasa, şuwunjyk dälihanadan birküç günlük

kanikula goýberilen bolmagyň ahmal” diýip, içinden öňki sözleriniň üstüni ýetirdi. “Seň bilen gep gutardy” diýýän terzde, siltenjiräp tersine döndi.

Şo pille-de, gyzyň öňündäki dikdurma meýdançajykda duran erkek kişi, hiç kimiň ýüzüne-de äňetmän, hamana öz-özi bilen gepleşýän ýaly edip, temegini ýokaryk tutup durşuna hüňürdedi: -Şü zamanyň maladoýlaram sapsym sapsym-laý! “Yzwinite-pažalyssaň” nämediginem bilmeýän sähneler-le, bular! Iň bolmanda göwreli aýallara-da orun berjegem bolmyýalar.

Gyz assyrynlyk bilen gürläne tarap gözünüň gyýtagyny aýlady. Kelles-ä şyrky çykan kepkalý.

Jalbary – göleçeýnän, reňni solak-çal jinsi.

Egninde-de şo matadan, ýeňidir-etegi ütüm-ütüm jilisge.

Sesem edil ýöne, azyndan iki yüz elli ýyllap çilimzäwutda dadyjy bolup işläniňkä çalym edýär.

Ütük görmedik türsik ýaly eplik-ýaplyk ýüzündenem näçe ýaşyndadygyny çen eder ýaly däl.

Gabak astyndan ogrynça ýakyn töweregine garanjaklan gyz, golaýynda hamyla hatyn görmänsoň, geňirgendi.

“Bih! Golaý-goltumda aýagy agyr aýalam-a görünmeýär welin, bü daýy kime diýip diýýäkä?!”.

Onýança-da gyzyň töwereginde tyrpýan nazary, şol türşekkeşp erkek kişiň deriň deşigine meňzeýän gözleriniň yşyrawuk-garaýyşy bilen pete-pet geldi:

-Saňa! Saňa diýýän, dewyçka! Nä, wo-perwyh-a özüňden starsylara, wo-wtoryham položényadaky žensynalara awtowuzda meste bermegiň abýazatelnydygyny tebe raditelleň aýtdy yokmy? Ýa barmy?!-diýip ol, gyzyň göni garaçygyna dikilip, üstüne abanyp durşuna, edil bogazynda çäge bilen çagyl garýana dönüp, gyryk sesini gyjyrdatdy.

Gyz aljyrady. Şo sebäplem näme diýjegini bilmän, boýnuny içine ýygryp jyňňyldady:

-Daýy...bi...neme...men ýerimi berjek-le welin...hany bü...hamyla gelni göremog-a...

Türşekýüzüň keşbiniň gasynlary hasam mürşerdi:

-Smatrite kakaýa sen, naglaýa, bessowestnaýa gyýyzjagaz keniň!
Wapşe utandyňam ýok keni! Prýamo lisoma smatrit bar edip,
maňa: “dýadenka” diýip dur-a, bi utandysy ýok dewyçka! O
Gospodi Hudaýym žan Allahym!

Mürşükýüzüň diňe şu sözlerinden soň gyz, ilk-ä onuň
jilisgesiniň astynda güberipmi ýa salparypmy, aý garaz,
tümmerib-ä duran döşüne, soňam, gabaryp öňe çykýan garnyna üns
berdi.

Onuň ýüzi uýalmakdan ýaňa boz-ýaz boldy. Ol oturan kürsüsinden
zompuldap çüý çykan dek, ynjalyksyz oýkanjyrady-da, başagaý
bolup dikeldi:

-Geçäýiň daý...wiý, bagyşlaň, daýza! Men görmändirin...

-Hä-ä, seň ýaly newaspitannyý dewyçkalar, görmersiňiz...-diýip
hüňürdeýän, erkek käşir kamatly:g, kürşükkeşp ýolagçy,
diksöýegiň daşyndan aýlanyp özüne berlen orna geçmäge başlady.
Ýaňy münende gowuzam bolsa, eýýäm haçan dyknyşyk bolmaga
ýetişen awtobusda dik duranlary iteleşdirýän gyzam, çyr-çytyr
çykjak bolup dyzady.

Şol müddetem, ýaş ýigit halyna gapdalyndaky orunda, hamana bu
zatlaň özüne jinnekçe-de dahyly ýok deýin, biperwaý oturanyň,
henizem özünü gözleri bilen burawlaýandygy, aljyraňňy gyzyň
gözüne ildi.

Jany dagy ýanaýdy.

Bü-ýä gyz halyna öljek bolup, ýaňky erkeksypat kişä ýer
bermäge çytraşýar.

Bü nekgende bolsa, boýun-a syryk ýaly, gözünem aryň neşderi
ýaly edip, azaryna-da däl. Gaýta şo bihaýalygy bilen,
müýnürgemän, ýene-de oňa jiňkermeginem dowam eden bolup otyr-
a...

Gany depesine urup, girre gahary gelen gyz, gözünden ot
syçradyp, ol süwümsize jabjynmak üçin kükregini howadan
doldurdy. Oň ýüzüni demir darak bilen darana dönderäýjek:
“Öýüňe bar-da, ine şeýdip ejeňe jikjer, bajyňa jikjer!
Bolýamy?!” diýene kybapdaş awuly sözleňem birnäçesini tapyp,
diliniň ujuna mündürip goýdy.

Emma, ýetişmedi.

Gözünüň içine dikilip oturan haýasyz ýigit, birdenkä, göwresine gelişmeýän inçejik aýal sesi bilen seslendi: -Gyzym! Gyzym diýýän-ä! Sen-ä ýaman arkaýyn ýatyrsyň welin, düşmeli duralgaňdan geçip gidäýme, birden!

Dessine-de kimdir biri ony yralady.

Ol allaniçigsi bolup oýandy. Ukyň arasynda özüniň nirededigi birbada ýadyna düşmedimi nämemi, heniz ukudan doly açylmadyk howsalaly gözlerini çar ýana alakjatdy.

Awtobusda oturandygyny, gapdalyndaky özüni yralaýanyňam orta ýaşlaryndaky aýal maşgaladygyny saýgardy. Howul-hara daşaryk nazar oklanda-da, awtobusyň nätanysş bir ýerde durandygyny aňşyrdy.

“Geçip gidipdirin!!!”.

Depesinden gaýnag suw guýlan ýaly boldy.

Hasyr-husur ýansebedini gujaklady-da, özüni oýaran daýzany iteleşdirip, oňa hatda “sagbolsun” aýtmagy-da huşundan uçuryp, oturan ýerine ýakyndaky awtobusyň ortaky çykalgasyna dyzady.

Çykdy.

Ynjaldy.

Birdenem aňk-taňk boldy.

“Wah-heý! Geçip gitmändirin eken-ä! Awtobus heniz ýaňywir şäherden çykypdyr-a! Düşmeli duralgasyna çenli ýene-de ýarymsagatlyk ýol bar-a...”.

Ol täzeden ala-başagaý bolup, gapylary ýapylyp ugran awtobusa ylgady.

Onuň yzky gapysyndan aslyşyp, pişiksygar yş galanda zordanjyk sümülmäge ýetişdi.

Diksöýegden ýapyşyp, itinişip durşuna, göwnüne bolmasa hemme kişi kinaýaly ýylgyrysş bilen özüni synlaýan ýaly boldy.

Gyzardy.

Uludan demini aldy.

“Toba etdik, Hudaýym!” diýip içinden ýeňillikli oýlananda-da, bada-bat hyýalynda, şuň ýaly birzatlarda bolanda hemişe ýakasyna tüýkürmäge howlugýan enesiniň keşbi peýda boldy.

Dessine-de ol keşbe, edil multfilmlerdäki ýaly jan girdi.

Enesiniň multik-şekili, munuň çagalygyndan hakydasynda galan endikli hereket bilen göwşüllän köýneginiň ýakasyna elini ýetirdi-de, “tüf-tüf” diýip, üç mertebe gülkünç tüýkürdi. Awtobusyň girelgesinden öňe süýşmäge mümkinçiliksiz, demini dürsäp duran gyzam, nädip multik-şekiliň hereketini aňynda gaýtalanyny, özem duýman galdy.

“Tüf-tüf-tüf...Gara basan ýaly bolaýdym-la, gyz!...Bolsa-da şeytan oýnap, jokrama epgekde ýolda galmadym. Yzyma münmäge ýetişdim. Ýogsa, indiki awtobusa garaşyp, esli durmaly bolardym”.

Birdenem, ýaňky bihaýadyr, türşekýüz ýadyna düşdi. Ol janyny barlap görmekden ötri, boýnuny süýndürüp, özünüň ilki oturan ornuna tarap seretdi.

Öňki orny gözüne kaklyşan dessine geň galmakdanam beter elheder almakdan ýaña, depe saçynyň dikgerýändigini aýdyň syzdy.

Ýaňy özünü oýaryp, awtobusdan düşmäge iteren ak mapraç aýalyň ornunda-ha, şol öňki bihaýagöz bisyrat otyrды. Oň gapdalyndaky oturdaşam kürşükkeşp, erkeksypat zenandy.

“Bih! Men entegem oýanman ýatyrmykam...” diýen ünjüli oýlanma bilen, ol süňňüni gaplan ysgynsyzlyk zerarly, şo tarapdan nazaryny sowjak bolanam şoldy welin, birdenkä, ýaňky bihaýa oturdaşy bärisine bakdy.

Ýüzünüň ugruna-da, gözlerem göz däl-de, lokatormy ýa-da radar ýaly köpüň arasyndan onuň ýüzünü tapdy. Bada-badam birek-biregiňkä bakýşlaryny ilişdirip-çigişdirip taşlady.

Demsalymlyk gyzyň nazaryny özünüňkä ýüpsüz örkläp saklandan soňam, ýeserlik bilen gözünü gypdy-da, öňlügine öwrüldi.

Özi bilen bolup geçýän alasarmyk hadysadan uç çykaryp bilmän, äm-säm haldaky gyz, heniz oýadygyny ýa ukudadygyny kesgitlep ýetişmänkä-de, birdenkä, özünüň pugta ýapyşyp duran diksöýegini kimdir biriniň özüne tarap, bar güýji bilen dartýandygyny duýdy.

Geň ýerem, awtobusyň astyna mäkäm berçinlenen, demirden diksöýeg, o jagaz-bujagaz güýç görkezilenini piňine-de alman, butnaman durmagyň deregine, şol dartylýan tarapyna ýeňillik bilen süýşýärdi.

Oslagsyzlykdan ýaňa näme edýändigine-de düşünmedik gyz, içeriligine garşy süýşýän diksöýegi goýbermegiň deregine oňa hasam berk ýapyşyp, ony nämüçindir özüne tarap çekdi.

Şol müddetem diksöýegiň dartylýan tarapyndan erkek kişiň nägile sesi geldi:

-Kim oýun edýänem bolsa-haw, mazgini trambowka etmäň-de-haw, goýweriň-haw! Meň kuhny garnyturymyň stoýkasy bilen näme işiňiz ba-haw?! Nä, ýa size stoýkadan başga güýmenje tükendimi-haw?!

Gyzyň ýüzi şugundyr çalnama döndi.

“Wiý-ý, masgara! Bir bendä-hä aşhanasynyň söýegini dikligine saklap äkidip barýan ekeni. Menem ony awtobusyň diksöýegidir öýdüp, aslyşyp durupdyryn...”.

Ýyldyrym çaltlygynda şu pikiri kellesinde aýlap, elini sypdyranam şoldy welin, bu gyzyňkam “ýeser ýerde gaý tutdy” diýilýänine döndi.

Öňüne ulag çolaşdymy ýa-da başga bir sebäpdenmi, häzire çenli endigan taýyp barýan awtobus birdenkä silkinip gitdi. Beýle herekete garaşmadyk gyzam, tas, öňündäki kürsüde, köne papagyny başyna çümrüp, myrlap ýatan gartaşan adamyň arkasyna hopba bolýardy.

Hernä, onuň çigninden penjeläbem bolsa, zordan saklanmagyň hötdesinden geläýdi. Ýogsa, bü wejeralygam öňki oňaysyzlyklarynyň üstüne urna boljak.

Ýa, bu bolup geçýän zatlar düýş bolsa, onda bärde näme edeňde-de, nähili bolaňda-da, masgaraçylygam, abraýçylygam ýokmuka?!

Gyz, öz-özüne içinden beren bu sowalyna jogap tapmaga ýetişmedi.

Onuň çigninden penjelän kişisi tisginip oýandy-da, töweregine gözlerini elek-çelek etdi. Birdenem onuň çar ýana alakjaýan nazary, gapdalynda, onuň kürsüsine direnip diýen ýaly duran, takmynan dokuz-on ýaşlaryndaky ekiz oglanjykda büdredi.

Oýaly-ukuly ortak haldalygy zerarlymy nämemi, o kişi, o jagaz

oglanjyklara gözi kaklyşandan, yllabir dogup-döräp görmedik geň-enaýy mahluklaryna sataşan dek, göreçleri hanasynyň içinde giňäp, petredi.

Ojagazlaň sypaty-keşbi, birneme täsinräk diýäýmeseň, şu derejede haýranyň hekgererlik zat ýokdy.

Ikijigem, gözi lokga äýnekle.

Ýiti saryreň, ýeňsiz, tyrryk köýnek, ýiti bägülreň, gysbygonç, tyrryk balak, jim-ýaşylam köwüş.

Ikisiniň saçam, syrmaň bəri ýanynda edilip, tekiz deňlenen.

Ikisiniňem çekgedir ýeňse saçynyň ýüzüne möýüň şekili çyzylypdyr...

Emma: “dünýäň her bir zady şahsy kabul edişiňe bagly” diýilýäni çyn bolmaly. Üstesine-de o kişiň agzyndan, üsti-başyndan aňkap duran aragyň, der gatysykly ýürekbulanjy ysam, onuň bu mahal diňe bu oglanjyklaň sypatyny däl, eýsem başga-da gaty köp zatlary iňňän we iňňän özboluşly “kabul edýändigini” aňladýardy.

Papakly kişi, oglanjyklardan nazaryny sowup bilmän gözünü mäzerdip otursyna, sähelçe-de gymyldamaga milt etmän, guran agzynda çişen dilini pakgyldadyp, howatyrly pyşyrdady:

-Eý! Siz uçýan tarelkaçylarmy-y-y, hä-ä-ä?!...

Bärisinden seretseň, lokga äýnegiň aňyrsyndaky gözjagazlary bolşundan başbeter äpet görüňän ekizjeler, bu gapdallarynda oturan papakly, porsy daýy:ň özlerine näme diýýändigine gulak gabartjagam bolmaýardylar. Şoň üçin olaň ikijigem sesini çykarmady. Ýöne, olaň depesinden garap duran, ýüz-keşbi olara çalymdaş, daýaw pyýada – megerem, zanny-ýasawy boýunça henekçil, degişgen adam bolara çemeli – papaklyň sowalyny jogapsyz galdymady:

-Howwa, biz başga planetaly!

Olara tiňkesini dikip oturandygy sebäpli, ojagazlaň agzynyň gymyldamaýandygyny görýän papakly, bu geplemezden diýlen, özem gabat-garşysyndan däl-de, niredendir bir ýokardan eşidilen owaza, hasam haýykdy. Ol düýrügip, papagyny gözüne çenli sümürdi. Soňam kürsüde aşagrak çümürldi-de, takdyryna ten berip, janyndan ymykly umydyňy üzeniň äheňinde, deramatsyz jyňňyldady:

-Haýsynnan?!

-Alfa Sentawra ýyldyzlar toplumynyň Sirkoniý planetasyndan.

Serhoş kişi munuň bilenem lalyny açyp oturaýmady:

-Onna bizem şumat uçýan tarelkada barýasmy?

-Howwa.

-Onna, nä bi munymyz awtowuza meňzeýä?

-Sebäbi bi uçýan tarelka, Zemin saýýarasy bilen Sirkoniý planetasynyň arasynda zygyderli gatnaw ugry boýunça ýolagçy gatnadýan älem gämileriniň biri-dä.

Bu gepleşigi diňleýän daş-töwerekdäkiler “kikir-de-kikir”, çasly gülmekden zordan saklanýarlar.

Papakly kişi bolsa, halys depesine uran meýiň humaryndanmy nämemi, hiç zady duýanogam, görenogam. Gaýta sesini endiredip, ýene-de sorag bermegini dowam edýär.

-Nomury näçelik?

-Ýetmişdörtlük.

-Gopdy-y-y!!!

Papakly serhoş, şol oturyşyny üýtgetmän maňlaýyna şapylatdy:

-Inni öýe haçan dolanarys-ow! Bäh! Baraňsoňam-a öýdäki: “Şumad-a çenli haýsy çüýşedeşiň ýanynda güm bolup gezziň!” diýip, etimi iýer-o-o-ow!!! “Uçýan tarelkaçylaň yetmişdörtlügi ogurlap äkitdi-ow, meni-i-i...” diýip, näçe käkeleseňem, ölse-de ynanmaz-o-o-ow!!!...

Ol şeý diýip naýynjar hümürdedi-de, ýene-de kellesini aýna ýaplap, myrlamaga başlady.

Bu bolýan zatlary dykgatly synlap duran gyz: “Bäh, bu düşüň jikme-jikdigini-i-i! Hemmeje zat edil oýalykdaky ýaly düşnüklije-laý, walla!” diýip oýlananam şoldy welin, awtobus nobatdaky duralgaň deňesinde togtady.

Hiç kim düşmedi.

Onýançada awtobusyň öňdäki gapysyndan täsin sypatly, takmynan otuz-otuz bäş ýaşlaryndaky pyýada girdi.

Täsinligem, boýnundan üsti açyk, mejimepisint, agaç guty asylygy. Onuň üstünde-de mazaly ütülip-arassalanyp, gowrulan

möjek kelleleri düzüm-düzüm.

Gire-girmäşe-de, burnuna salyp, myňňyldap harydyny mahabatlandyryp mübäreklamäge başlady:

-Hanymlar we jenaplar!

Ýoluňyz haýyr bolsun!

O kadar büyükgä kelip duruňlar!

Eger-de gurt ýaly gurgun bolaýyn diýseňiz!

Eger-de böri deýin batyr, möjek deýin mert, sagdyn bolaýyn diýseňiz!

Onda, o kadar munda kelip duruňlar-da, çişlige düzülmiş möjek kellesini alyňlar!

Onam merhemet eýläňler-de, symyşlap duruňlar!

Hanymlar we jenaplar!

O kadar noşlar olsun, kardaşlar!...

...Gyz düşünmedi.

Düşünjek bolup beýnisine agram salyp ugrandanam kellesi agyryp oýandy.

Gözünü açalak-ýumalak edip, aýnaň aňyrsyndan kera-mara ýüzüp barýan dünýä sereden dessine-de heýýaty uçdy.

“Hiýh! Ýetip barýan-a!”.

Sebediniň sapyny gysymyna gysdy-da, dikelip, çykalga garşy süýşüp ugrady.

“Toba etdik, Hudaýym!” diýibem, awtobusdan düşüp barýarka oýlandy.

Şo pille-de, ýene-de hemişekisi ýaly enesiniň “tüfleýänçi” multik-şekili hyýalynda emele gelip, ýüzüniň ugruna-da herekete girdi.

Eneli-agtyk ikisi, gyzyň hyýalynda: “tüf-de-tüf” bolşup, “tüflemek” keýpinden çykdylar...

Gyz köçäň ugry bilen öýlerine garşy uz basyp seýkin ýöräp ugranda, nämüçindir, az-kem sägindi. Gaňrylyp, ýola düşen awtobusyň zzyndan çişerildi.

Birdenem...

Belki göwnünedir, belki hakykatdanam şeýledir, awtobusyň yzky

aýnasyndan özüne tarap siňňitli garaýan, hálki oturdaş ýigdiniň bihaýa bakýşy bilen nazary çaknyşdy.

Gyzyň aýaklaryndan ysgyn gitdi.

Hyrra yzyna aýlandy.

Nämedir bir zatdan gaçýan ýaly haýdaşlap barşyna-da, öz-özünden nägile pikir öwürdi: “Ine-dä yetmişdörtlükde irkilseň...”... Hekaýalar